RUSYA

ÜLKE PROFİLİ

T.C.
Ticaret Bakanlığı
Dış Temsilcilikler ve Uluslararası Etkinlikler
Genel Müdürlüğü

İçindekiler

1. GENEL BİLGİLER 2

2. GENEL EKONOMİK DURUM 5

3. DIŞ TİCARET 7

4. DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR 11

5. TÜRKİYE ile TİCARET 13

EKLER: 17

1. GENEL BİLGİLER

Başlıca Sosyal Göstergeler

Resmi Adı	Rusya Federasyonu
Yüzölçümü	17 075 400 km^2
Nüfus	146,79 milyon (2021 İMF-Tahmini)
Resmi Dili	Rusça
Yönetim Biçimi	Rusya Federasyonu çift meclisli başkanlık sistemi ile yönetilmektedir.
Başkent	Moskova
Para Birimi	Ruble (1 Ruble=100 kopeks)
Başlıca Kentler	St. Petersburg, Novosibirsk, Nizhny Novgorod, Yekaterinburg

Üyesi Olduğu Başlıca Uluslararası Kuruluşlar

Orta Asya İşbirliği Örgütü ve Eurasec: Beyaz Rusya, Kazakistan, Kırgızistan ve Rusya arasında 1995 yılında oluşturulmuştur. Daha sonra, 1999 yılında Tacikistan da dahil olmuştur. Mayıs 2001'de Avrasya Ekonomik Topluluğu (Eurasec) adını almıştır. Ocak 2006'da Özbekistan da Eurasec'e dahil olmuştur. Ermenistan, Moldova ve Ukrayna gözlemci statüsündedir. Eurasec Ocak 2006'da Orta Asya İşbirliği Örgütü'nü (CACO) içine almıştır. Her iki hareket de bölgesel bütünleşmeye dönüşüm konusunda yeterince etkin olamamıştır.

Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT-CIS): Bağımsız Devletler Topluluğu, 8 Aralık 1991 tarihinde Beyaz Rusya, Rusya Federasyonu ve Ukrayna devlet başkanları tarafından imzalanan Minsk Anlaşması ile kurulmuştur. BDT, tüm üye devletleri kapsayan, işleyen bir gümrük birliği ya da serbest ticaret alanı oluşturmamıştır.

Tek Ekonomik Alan: Rusya, Beyaz Rusya, Kazakistan ve Ukrayna 2003 yılında Yalta Zirvesinde aralarındaki ticari ve ekonomik işbirliğinin genişletilmesi amacıyla imzalanan Anlaşma çerçevesinde Tek Ekonomik Alan hedeflenmiştir. 2007 yılında Rusya, Beyaz Rusya ve Kazakistan arasında gümrük birliği 1 Ocak 2010 tarihinde kurulmuştur. Birliğe 2014 yılında Ermenistan, 2015 yılında Kırgızistan da dahil olmuştur.

EBRD-Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası: Orta ve Doğu Avrupa ile eski Sovyet ülkelerinde demokratik bir ortamda özel sektörün yaratılması ve geliştirilmesi amacıyla 1991 yılında kurulmuştur.

Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (OSCE-AGİT): "Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı" adı altında kurulan AGİT, 55 üyeli teşkilat, tüm Avrupa'yı içine alan tek güvenlik teşkilatıdır. Kanada ve ABD de AGİT üyesidir.

Şanghay İşbirliği Örgütü: Şanghay İşbirliği Örgütü, Nisan 1996'da Çin, Rusya, Kazakistan, Kırgızistan ve Tacikistan tarafından sınır anlaşmazlıklarının halli ve bölgesel ticaretin canlandırılması amacı ile kurulmuştur. Daha sonra Şanghay Beşlisi olarak anılmaya başlanan

Örgüte, 2001 yılında Özbekistan katılmıştır. Moğolistan, İran, Pakistan ve Hindistan gözlemci statüsündedir. Örgütün Sekretaryası resmi olarak 2004 yılında Çin'in başkenti Pekin'de açılmıştır. Örgütün İş Konseyi ve Interbank Kurumu 2006 yılında proje finansmanı amacı ile kurulmuştur.

Diğer Uluslararası Kuruluşlar: Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü (BSEC), Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu (UN/ECE), Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası (IBRD), Uluslararası Finans Kuruluşu (IFC), Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Uluslararası Para Fonu (IMF), Uluslararası Standardizasyon Örgütü (ISO), Birleşmiş Milletler (UN), Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı (UNCTAD), Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO), Dünya Sağlık Örgütü (WHO), Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO), Dünya Ticaret Örgütü-WTO

Coğrafi Konum

17 milyon kilometrekareyi aşan alanı ile dünyanın en büyük yüzölçümüne sahip ülkesi olan Rusya, 11 farklı zaman dilimine bölünmüştür. Asya'nın kuzeyinde Kuzey Pasifik Okyanusu ve Avrupa arasında Kuzey Buz Denizine uzanan ülke, 14 ülkeyle sınır komşusudur. Bu ülkeler ve sınır uzunlukları şöyledir: Azerbaycan 284 km, Beyaz Rusya 959 km, Çin (güneydoğu) 3 605 km, Çin (güney) 40 km, Estonya 290 km, Finlandiya 1 313 km, Gürcistan 723 km, Kazakistan 6 846 km, Kuzey Kore 17,5 km, Letonya 292 km, Litvanya (Kaliningrad Oblast) 227 km, Moğolistan 3 441 km, Norveç 196 km, Polonya (Kaliningrad Oblast) 432 km, Ukrayna 1 576 km. Ülkedeki Ural dağlarının batısında bulunan alan Avrupa kıtası içinde sayılmaktadır.

Geneli itibarı ile ılıman iklim kuşağında yer alan Rusya, Karadeniz kıyılarında görülen subtropikal iklimden, yıllık sıcaklık farkının 80°C'ye vardığı Güney Sibirya'daki sert karasal iklime ve kuzeydeki kutup iklimine kadar değişen bir iklim mozaiğine sahiptir. Ülkenin kuzeyi Arktik kuşağında bulunurken, güneyde Karadeniz kıyılarında subtropikal iklim özellikleri görülmektedir. Doğu Sibirya karasal iklimin etkisi altındayken, Rusya'nın uzak doğusu muson yağmurları nedeniyle yıllık 1 000 mm yağış almaktadır.

Rusya Federasyonu topraklarının dörtte üçü düz ovalıktır. Orta Sibirya ve Uzak Doğuda sıradağlar bulunmaktadır. Doğu Avrupa düzlüğü Urallar'a, Batı Sibirya düzlüğü Altay Dağları'na kadar devam etmektedir. Hazar kıyılarında ise, çoğu yerde yükseklik deniz seviyesinin altında seyretmektedir.

Başkent Moskova'da en sıcak ay Temmuz olup, en düşük ve en yüksek sıcaklık değerleri Temmuz ayında ortalama 13-23 °C'dir. Kentteki en soğuk ay olan Ocak ayında ise ortalama sıcaklıklar en düşük -16 °C ve en yüksek -9 °C'dir. En yağışlı ay Temmuz ayı olup, en az yağış görülen ay ise Mart'tır.

Siyasi ve İdari Yapı

Rusya, iki parlamentolu başkanlık sistemiyle idare edilen, kendi anayasaları ile yasama ve yürütme organlarına sahip 21 cumhuriyet, 9 eyalet (Kray), 46 bölge (Oblast), 2 federal statüye sahip şehir (Moskova ve St. Petersburg). 5 özerk bölgeden (Avtonomnaya Oblast/Avtonomnıy Okrug) oluşan, 83 idari birimli bir federasyondur. Bu anayasaların Rusya Federasyonu Anayasası'na uyumlu olması ve onunla çelişmemesi gerekmektedir.

Ülkeyi devlet Başkanı yönetir. Başbakan başkanlığındaki hükümet de yürütme yetkisine sahiptir. Yasama yetkisi ise, Duma (Federal Meclis'in alt kanadı) ve Federasyon Kurulu'ndan (Federal Meclis'in üst kanadı) oluşan Federal Meclis'e aittir.

Anayasa uyarınca yürütme erkinin başı konumundaki Devlet Başkanı, altı yılda bir halk tarafından seçilmektedir. RF'de son Devlet Başkanlığı seçimleri 18 Mart 2018 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Başbakan, anayasa gereğince Devlet Başkanı tarafından atanmakta ve yine Devlet Başkanının onayını alarak hükümeti oluşturmaktadır. Hükümetin göreve başlaması için Başbakanın Duma'dan güvenoyu alması gerekmektedir.

Nüfus ve İstihdam

Rusya, nüfusundaki sürekli düşüş nedeni ile ciddi bir nüfus sorunu ile karşı karşıyadır. Sovyetler Birliği'nin 1991 yılında dağılmasından bu yana nüfusun yaklaşık 4 milyonu ülke dışında çıkmıştır. Nüfustaki bu azalma bu oranda devam ettiği takdirde, 2050 yılı itibarı ile ülke nüfusunun % 30 üzerinde azalacağı tahmin edilmektedir. Birleşmiş Milletler' in ülke nüfusuna yönelik öngörüleri çok daha karamsardır. 146,79 milyon olan ülke nüfusunun BM çalışmalarına göre 2050 yılına doğru 112 milyona gerilemesi beklenmektedir.

Alkol ve sigaranın fazla tüketimi ve kötü beslenme özellikle erkekler arasında kardiyovasküler hastalıklara bağlı ölümlerde ciddi artışa neden olmuştur. Sonuç olarak Rus kadınının ortalama yaşam süresi Rus erkeğinden çok daha uzun hale gelmiştir. Ortalama yaşam süresinin erkeklerde 64,7, kadınlarda 76,6 olduğu tahmin edilmektedir. Rus hükümeti nüfusla ilgili sorunları önemli bir tehdit olarak değerlendirmektedir; bununla birlikte soruna kısa vadede kalıcı bir çözüm bulunması, ardında yatan derin sosyal sorunlar nedeni ile oldukça zor görünmektedir.

Doğal Kaynaklar ve Çevre

Rusya, zengin doğal gaz ve petrol kaynaklarının yanı sıra, kömür, alüminyum, bakır, demir, elmas, altın, gümüş maden kaynakları ve ormancılık ürünleri ile dünya ham madde ihracatında önde gelen ülkelerden biridir. Ülkenin sahip olduğu doğal kaynakların üretimi Sovyetler Birliği'nin dağılmasından bu yana artış göstermiştir. Ayrıca dışa bağımlılığın azaltılmasına yönelik alanlarda verimlilik artmış olup, çevre kirliliği konusundaki önlemler de artırılmıştır. Ancak Sovyet döneminin hızlı sanayileşme sürecinden miras kalan çevre problemleri göründüğünden daha fazla sorun teşkil etmektedir. Başlıca sanayi bölgelerindeki hava ve su kirliliği, tarımsal alanların azalması ve toprak verimliliğindeki düşüş, ormanların özellikle Sovyet dönemi süresince yok edilmesi başlıca çevre sorunlarıdır.

2018 yılında 11 milyon varil/gün' lük ham petrol üretimi yapan Rusya Federasyonu, 2019 yılı itibariyle sahip olduğu 80 milyar varil kanıtlanmış ham petrol rezervi ile 69 ülke arasında % 5 pay ile 8. Sırada yer almaktadır.
2015 yılı itibariyle 23 trilyon feet3'lük doğalgaz üretimi yapan ülke 2019 yılı itibariyle 2 katrilyon feet3 kanıtlanmış doğalgaz rezervine sahiptir.

2. GENEL EKONOMİK DURUM

Temel Ekonomik Göstergeler

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
GSYİH (Cari Fiyatlar milyar $)	1 689,3	1 473,58	1 710,73	1 777,1	1 826,96	1 879,53	1 939,99	2 004,15
GSYİH Büyüme (Sabit Fiyatlar -%)	2	-3,1	3,8	3,8	2,1	1,8	1,8	1,8
Kişi Başına Düşen Milli Gelir (Cari Fiyatlar- $)	11 512	10 037	11 654	12 115	12 470	12 849	13 280	13 755
Tüketici Fiyat Enflasyonu (ort, %)	4,5	3,4	4,5	3,4	3,8	4	4	4
Cari Ödemeler Dengesinin GSYİH'ya Oranı (%)	3,8	2,2	3,9	3,3	3,1	2,6	2,3	2,1
Toplam Yatırımların GSYİH'ya Oranı (%)	22,8	23,4	23,4	23,5	23,5	23,6	23,7	23,7
İşsizliğin Toplam İşgücüne Oranı (%)	4,6	5,8	5,4	5	4,8	4,8	4,7	4,6
Nüfus (milyon)	146,75	146,81	146,79	146,68	146,5	146,27	146,01	145,71

Kaynak: IMF

Rusya Federasyonu, büyük bir ekonomik gücün temeli olan doğal kaynaklara ve insan gücüne sahip dünyadaki belli başlı ülkelerden biri konumundadır. Rusya'nın sahip olduğu zengin doğal kaynak rezervleri ülke için büyük bir şans olmakla beraber ülke ekonomisi açısından bazı sakıncaları da beraberinde getirmektedir. Son 10 yıllık süreçte dalgalı seyreden petrol fiyatlarının ülkenin büyüme oranlarını da doğrudan etkilediği düşünülmektedir. Ancak yapılan bilimsel çalışmalar uzun vadeli büyüme ve ekonomideki doğal kaynaklara bağımlılık arasında negatif bir korelasyon olduğunu ortaya koymaktadır.

Merkezi planlama ve sahip olduğu zengin kaynaklar nedeni ile Rusya'da sanayi sektörü ağır sanayi yönünde gelişmiştir. Yakıt, enerji ve metalürji üretimi toplam sınai üretimin %35'ten fazlasını oluşturmaktadır. Elektrik ve gıda üretiminin sınai üretimdeki payının yaklaşık %25 olduğu göz önünde bulundurulduğunda ileri teknoloji ve tüketim malları üretiminin Rus ekonomisinde çok küçük bir payı olduğu ortaya çıkmaktadır. Tekstil sektörünü de kapsayan hafif sanayinin de sınai üretimdeki payı çok cüzi düzeydedir.

Ekonomi büyük ölçekli sınai işletmelerin hakimiyetindedir. KOBİ'lerin GSYİH'dan aldıkları pay, yalnızca %10-15 civarındadır. Bu oran, genellikle gelişmiş pazar ekonomilerinde ve geçiş ekonomilerinde %50 civarında veya daha da üzerindedir. Küçük ölçekli işletmelerin ekonomide yeterince rol alamamasının en önemli nedenlerinden biri yoğun vergi uygulamaları ve karmaşık hukuki düzenlemelerdir.

Ülkenin geniş yüzölçümü emek, doğal kaynaklar ve iş merkezleri arasında büyük mesafelere neden olduğu için ekonomik olarak bir dezavantaj oluşturmaktadır. Ülkedeki nehirlerin çoğunluğu doğu-batı yönünde değil, kuzey-güney yönünde akmaktadır. Bu nedenle denize

ulaşım çok zordur. Bu nedenlerle ülkedeki taşımacılık maliyetleri uluslararası ortalama maliyetlerin yaklaşık 3 katı kadar yüksektir.

Sanayi Moskova, St. Petersburg, Yekaterinburg ve Nizhny Novgorod kentlerinde yoğunlaşmıştır. Bu büyük kentler geçiş sürecini diğer kentlere göre daha iyi yönetmiş, üretimde çeşitlilik sağlamıştır. Tomsk ve Novosibirsk gibi daha küçük kentler Sovyet rejimi tarafından yaratılan sanayi merkezleridir. Sibirya ve ülkenin en doğusundaki bölgeler hala sanayileşmemiş durumdadır. Bu bölgeler ham madde ve enerji üssü konumundadır.

Rusya'nın ekonomik görünümü, Ukrayna krizi nedeni ile uygulamaya konulan uluslararası yaptırımların olumsuz etkilerinin yapısal olumsuzluklar ile bir araya gelmesi ile birlikte kötüye gitmiştir. Düşen petrol fiyatları ve hızlı sermaye çıkışları rublenin devalüasyonuna sebep olmuş, netice olarak enflasyon yükselmiş ve zincirleme etki ile hanehalkı tüketimi de gerilemiştir.

IMF verilerine göre 2019 için % 2 lik reel GSYİH büyümesinin ardından, enerji sektörünün kırılganlığı (petrol fiyatlarındaki dalgalanma) ve küresel salgın (covid-19) kaynaklı iç talep düşüşüne bağlı olarak Rusya ekonomisi 2020 yılında % 3,1 oranında daralma yaşamıştır. 2021 ve 2022 yıllarında ise GSYİH büyümesinin % 3,8 olacağı tahmin edilmektedir. Ülkede kişi başına düşen milli gelir ise 2020 yılında 10.037 ABD Doları (cari fiyatlara göre) olarak gerçekleşmiştir. Cari fiyatlara göre Kişi Başına Düşen Milli Gelirinin 2021 yılında 11.654 ABD Doları ve 2022 yılında ise 12.115 ABD Doları olacağı tahmin edilmektedir

Ülkenin GSYİH cari fiyatlara göre 2020 yılında % 12,8 oranında azalarak 1,47 trilyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Cari fiyatlara göre 2021 yılında 1,71 trilyon dolar, 2022 yılında ise 1,77 trilyon dolar olması beklenmektedir.

2020 yılında %3,4 olan tüketici fiyatlarına göre yıllık ortalama enflasyon oranının 2021 yılında %4,5 ve 2022 yılında ise %3,4 olacağı tahmin edilmektedir. Cari ödemeler dengesinin GSYİH'ya oranı 2020 yılında %2,2 olarak gerçekleşmiş, 2021 yılında % 3,9 ve 2022 yılında ise %3,3 oranında fazla vermesi beklenmektedir. 2020 yılında Ülkedeki işsiz sayısının toplam işgücüne oranı %5 olarak gerçekleşmiş, 2021 yılında %5,4 ve 2022 yılında ise %5,0 olacağı tahmin edilmektedir.

3. DIŞ TİCARET

Genel Durum

Ülkenin Dış Ticareti

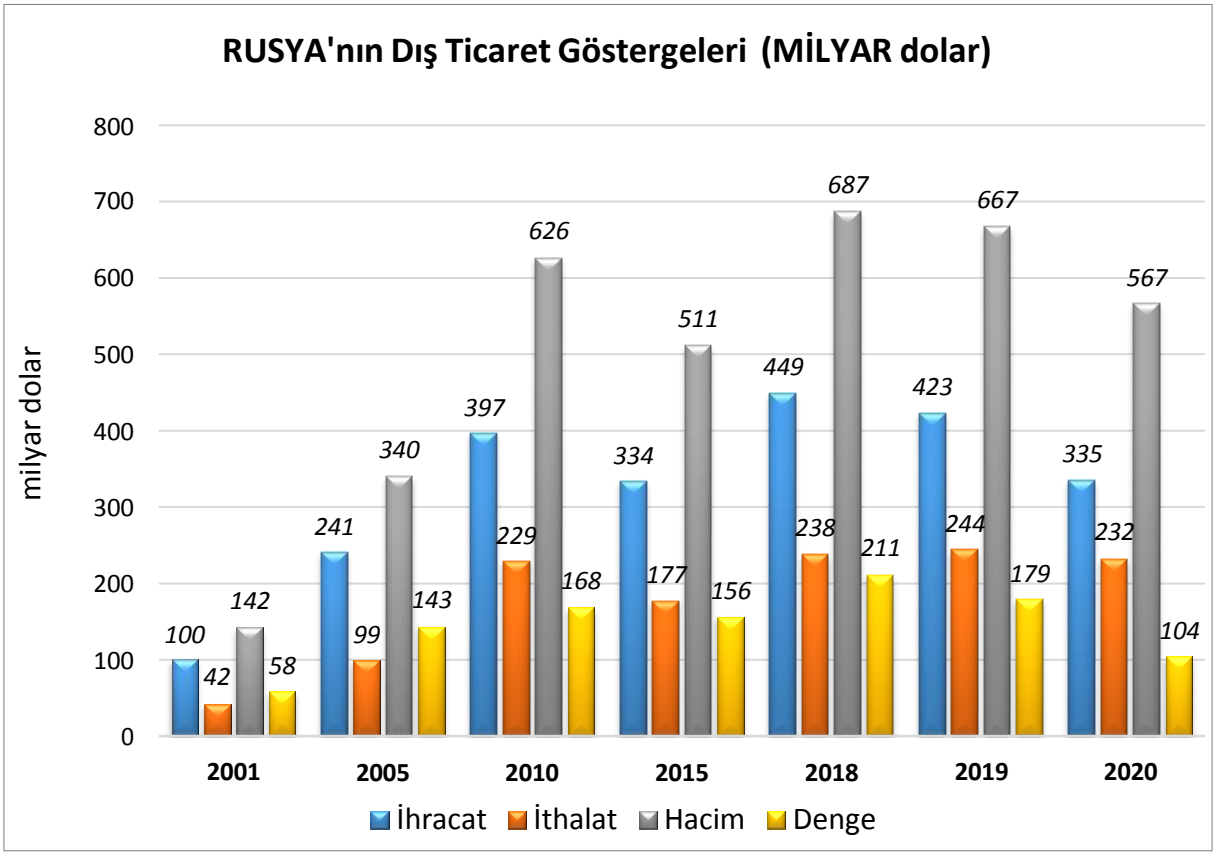

Kaynak: Trademap

2020 yılında 335 milyar dolarlık (%20 azalan) ihracatla dünyada 14. sırada olan Rusya'nın ihracat yaptığı başlıca ülkeler Çin (%14,6) , Hollanda (%7,4) ve İngiltere (%6,9) dir. Ülkenin ihracatında Türkiye % 4,6 pay ile 6. sırada yer almaktadır.

Ülkenin 2020 yılında ihraç ettiği en önemli ürün ise %35 ile Ham petrol ve Petrol yağlarıdır.

2020 yılında 232 milyar dolarlık (%5 azalan) ithalatla dünyada 22. sırada olan Rusya'nın ithalat yaptığı başlıca ülkeler Çin (%23,7) ,Almanya (10,1) ve Amerika Birleşik Devletleridir(%5,7). Ülkenin ithalatında Türkiye %2 pay ile 9. sırada yer almaktadır.

Rusya'nın 2020 yılında ithal ettiği başlıca ürünler ise Telefon cihazları(%4), Karayolu taşıtları için aksam ve parçalar(%3,3) ve Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlardan (dozlandırılmış) oluşmaktadır (%3,1).

Başlıca Ürünler İtibarı ile Dış Ticaret

İhracat

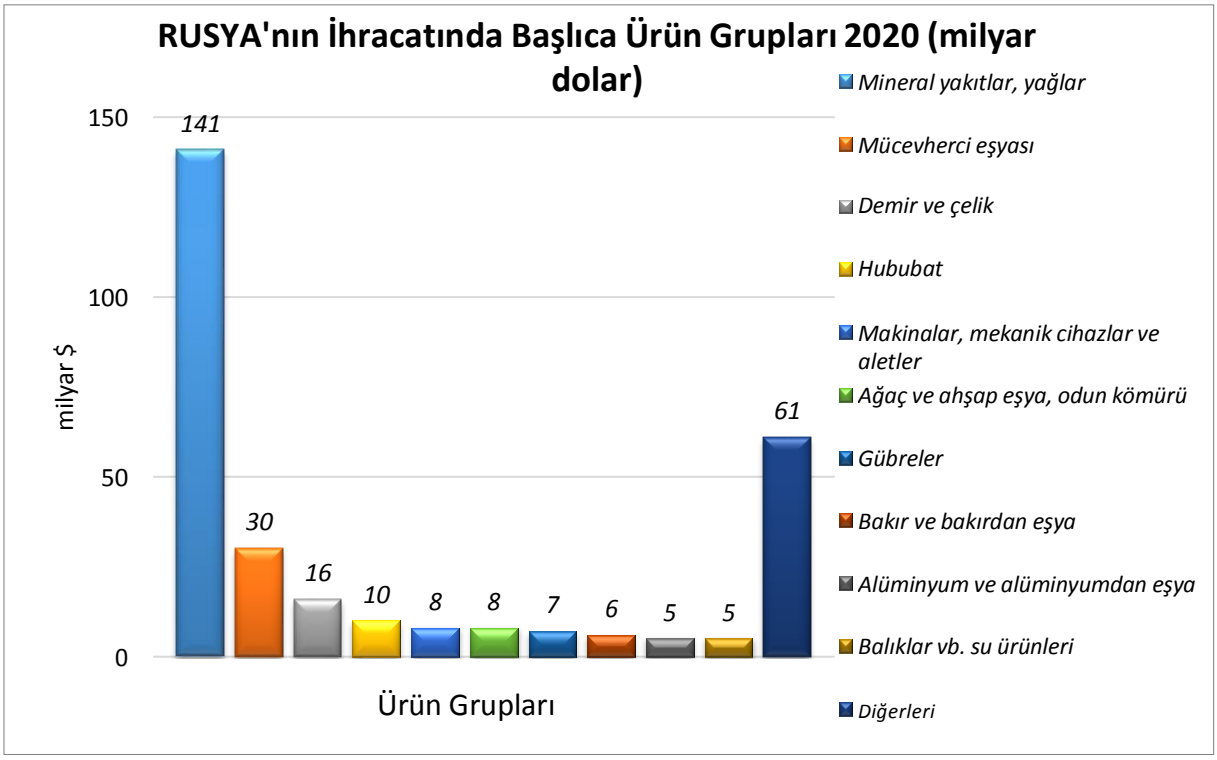

Kaynak: Trademap

Detaylı tablo için tıklayınız

İthalat

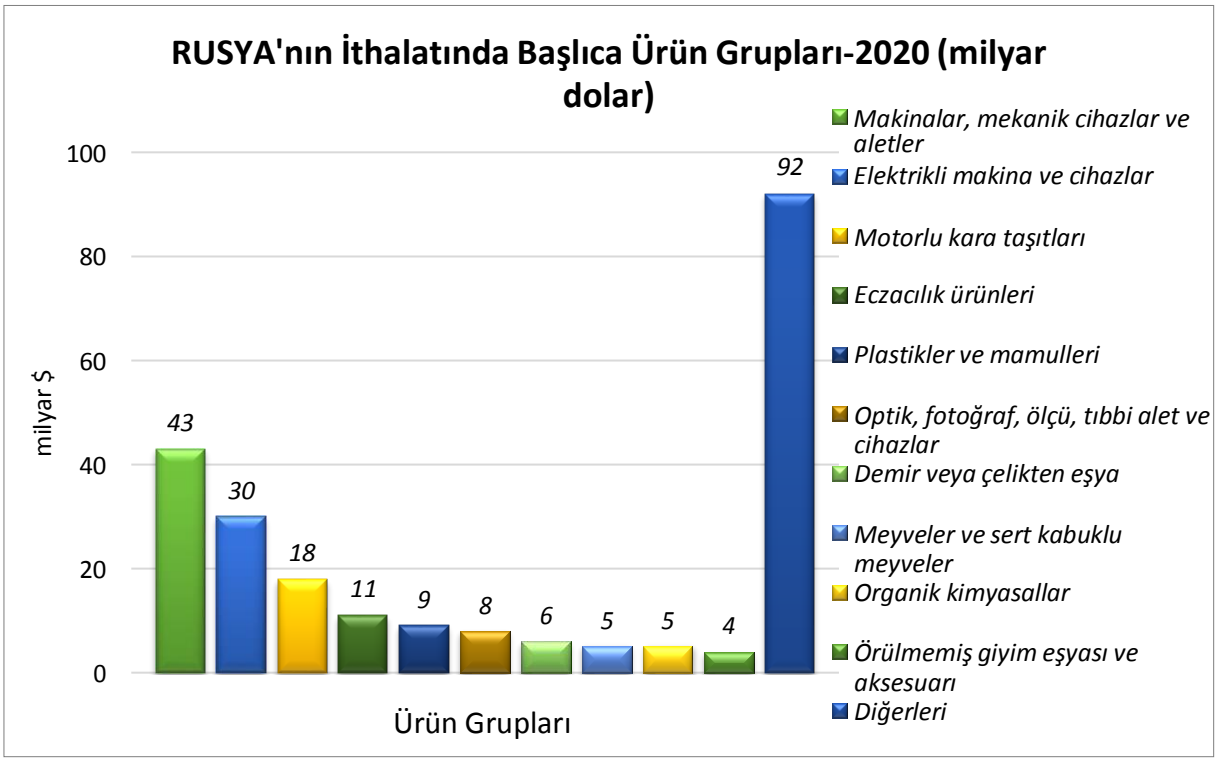

Kaynak: Trademap

Detaylı tablo için tıklayınız

Başlıca Ülkeler İtibarı ile Dış Ticaret

İhracat

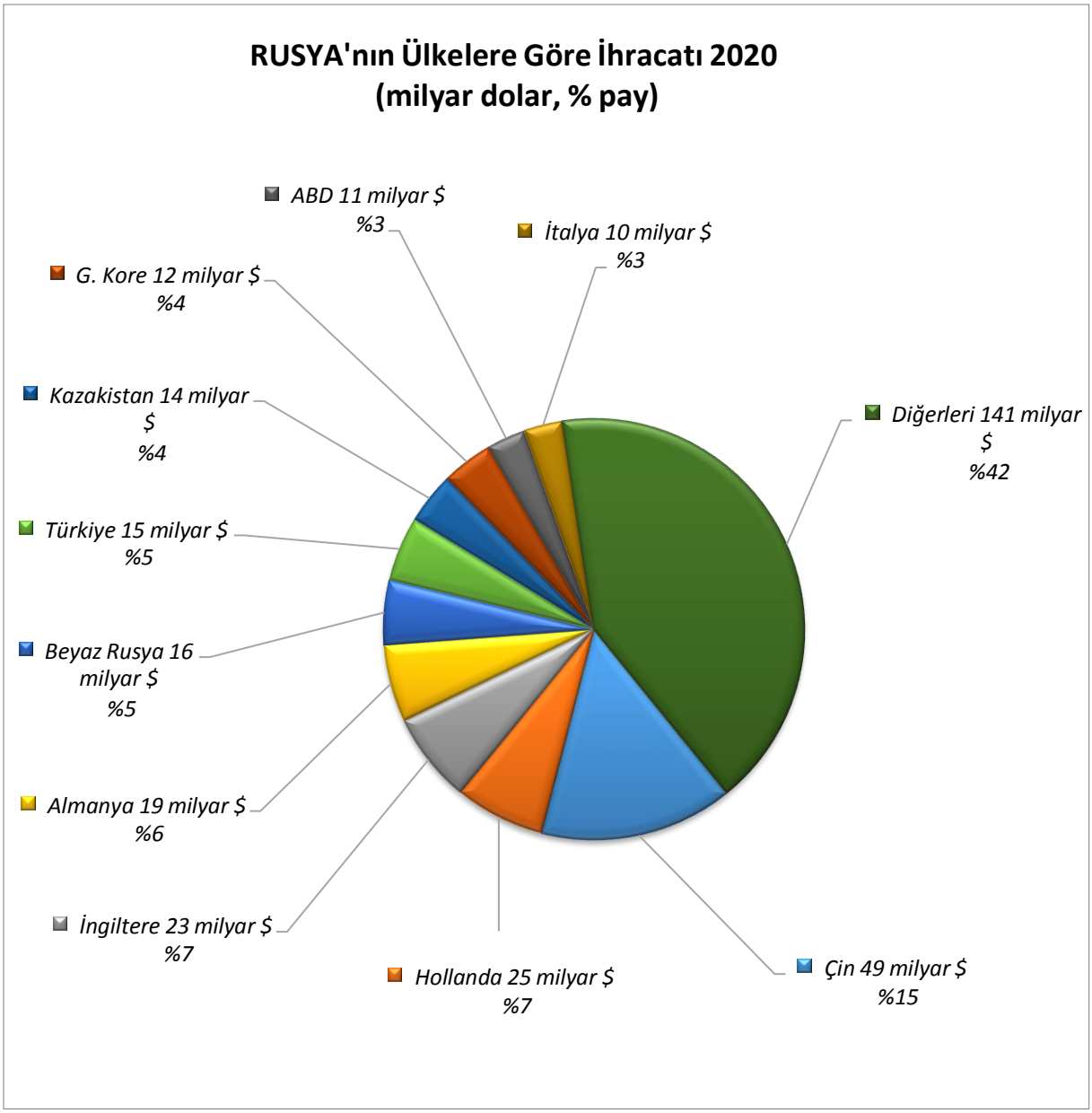

Kaynak: Trademap

[Detaylı tablo için tıklayınız]

İthalat

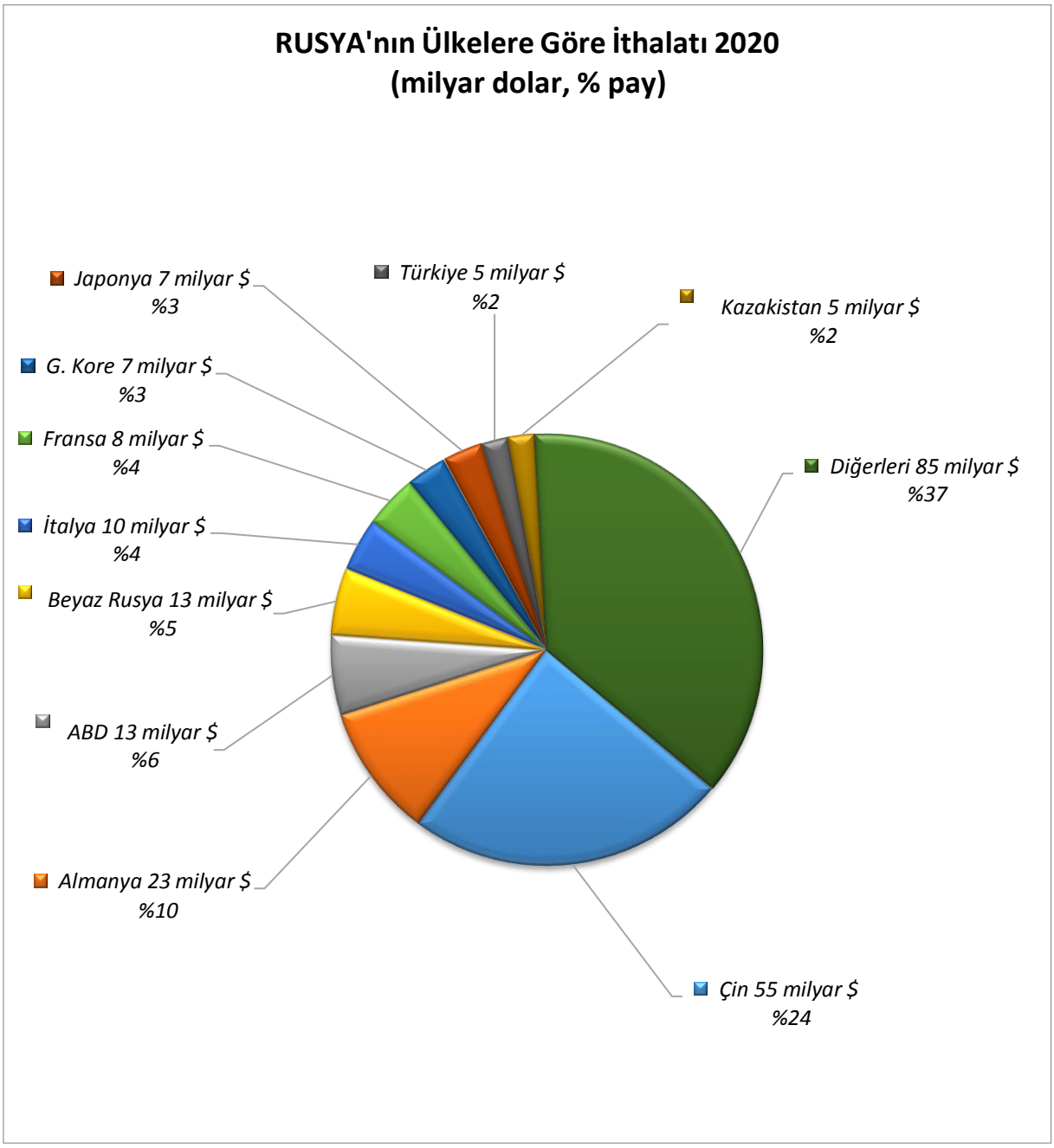

Kaynak: Trademap

Detaylı tablo için tıklayınız

4. DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR

Doğrudan Yabancı Yatırımların Görünümü

Doğrudan yabancı yatırımlar (DYY) 1990'lar süresince Rusya'nın büyüklüğü ve ekonomik potansiyeline rağmen yetersiz düzeyde kalmıştır. Siyasi istikrarsızlık, ekonomik belirsizlik, yasal boşluklar ve ülkedeki iş ortamını olumsuz yönde etkileyen düzenlemeler ve vergi yükü ülkeye doğrudan yabancı yatırım girişini olumsuz yönde etkileyen unsurlar olmuştur.

2000'li yılların başından itibaren doğrudan yabancı yatırımlar dikkate değer artış kaydetmeye başlamıştır. 2002 yılından sonra hızla artmaya başlayan doğrudan yabancı yatırımlar 2008 yılında 75 milyar Dolarlık (GSYİH'nın % 4,5'i) rekor seviyeye ulaşmıştır. Rusya 2008 yılında gelişen pazarlar içinde Çin'den sonra en fazla DYY çeken ikinci ülke olmuştur. Küresel krizin olumsuz etkisine bağlı olarak 2009 yılında ülkeye giriş yapan doğrudan yabancı yatırımlar, 2008 yılına göre yaklaşık % 50 oranında gerileyerek 36,6 milyar Dolar tutarında gerçekleşmiştir. 2010 yılında 43,2 milyar Dolar olan DYY girişi, 2011 yılında 55,1 milyar Dolar, 2012 yılında 50,6 milyar Dolar olmuştur. 2013 yılında ülkeye 69,2 milyar Dolar tutarında doğrudan yabancı yatırım girişi olmuştur. 2014 yılında ise ülkeye 22,9 milyar Dolarlık DYY girişi olmuştur. 2015 yılı ve sonrası doğrudan yabancı yatırım istatistikleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Doğrudan Yabancı Yatırım İstatistikleri, Milyon Dolar

Veriler	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ülkeye giren DYY	6.9	32.5	28.6	8.8	31.8	7.5	22.0	27.0	28.0
Ülkeye giren DYY (% GSYİH)	0,5	2,6	1,8	0,5	1,9	0,5	1,4	1,6	1,5
Ülkeye giren DYY (Gayrisafi sabit sermaye yatırımlarındaki payı, %)	2,4	11,8	8,3	2,6	9,0	2,5	7,1	7,9	7,5
Ülkeden çıkan DYY	-22.1	-22.3	-36.8	-31.4	-22.6	-38.0	-42.0	-45.0	-48.0
Net DYY	-15.2	10.2	-8.2	-22.6	9.2	-30.5	-20.0	-18.0	-20.0
DYY stoğu	347.7	477.7	529.6	497.4	585.8	593.3	615.3	642.3	670.3
Kişi başına DYY stoğu ($)	2.349	3.221	3.565	3.343	3.934	3.983	4.131	4.316	4.510
DYY stoğu (% GSYİH)	25,5	38,5	33,7	29,8	34,5	40,7	40,5	37,9	36,3
Ülkeye giren DYY açısından dünyadaki payı (%)	0,21	1,24	1,41	1,09	2,96	0,72	2,04	2,41	2,41
DYY stoğu açısından dünyadaki payı (%)	1,32	1,70	1,76	1,55	1,71	1,80	1,79	1,80	1,81

Kaynak: EIU

Doğrudan yabancı yatırımlar belirli bölgeler ve sektörlerde yoğunlaşmıştır. Ülkedeki 83 bölgeden 5'i doğrudan yabancı yatırımların % 70'ini çekmiştir. Yabancı yatırımlar bakımından cazip hale gelen yeni bölgeler de oluşmaktadır. Örneğin Kaluga bölgesi (yeni bir sanayi kümelenmesi) Volkswagen'in yatırımlarının bulunduğu ve bazı diğer önemli sıfırdan yatırım projelerinin oluştuğu bir merkezdir.

Madencilik, otomotiv ve ilaç sektörleri en fazla yabancı yatırım çeken sektörlerdir. DYY stoğunun büyük kısmı Moskova ve St. Petersburg kentleri ile enerji üretim bölgeleri olan Arkhangelsk ve Sakhalin gibi bölgelerde yoğunlaşmıştır.

Özel Ekonomik Bölgeler

Rus hükümeti ülkenin doğal kaynaklara dayalı ekonomisini inovasyona dayalı bir ekonomiye dönüştürme vizyonuna destek olması amacı ile "Özel Ekonomik Bölgeler" kurulması kararı almıştır.

ÖİB'ler ülkeye yatırım çekmekte en etkili enstrümanlardan biridir.

Halihazırdaki mevzuata göre 4 farklı türde 28 ÖEB bulunmaktadır:

- **Sanayi ve İmalat bölgeleri:** Tataristan Cumhuriyeti (Alabuga), Lipetsk, Samara, Sverdlovsk, Pskov ve Kaluga bölgeleri
- **Teknoloji ve İnovasyon bölgeleri:** Moskova, St. Petersburg, Tomsk ve Moskova Bölgesi (Dubna) ve Tataristan Cumhuriyeti
- **Turizm bölgeleri:** Altay Cumhuriyeti, Buryatya Cumhuriyeti, Altay Bölgesi, Stavropol Bölgesi, Primorsky Bölgesi, Krasnodar Bölgesi kümelenmesi, İnguşetya Cumhuriyeti, Dağıstan Cumhuriyeti, Kuzey Osetya-Alania Cumhuriyeti, Adigeya Cumhuriyeti, Kbardino-Balkar Cumhuriyeti, Karaçi-Çerkes Cumhuriyeti, Çeçen Cumhuriyeti
- **Liman bölgeleri (lojistik merkezleri kurulmasına yönelik olarak):** Ulyanovsk (Volga bölgesi), Murmansk ve Khabarovsk (Uzakdoğu) bölgeleri

Halihazırda bölgelerdeki şirketler arasında teknik işbirliği yaratılması ve kümelenmeler oluşturulması üzerinde yoğunlaşılmıştır. Samara bölgesindeki Togliatti ÖEB (otomotiv ana ve yan sanayi kümelenmesi), Litpetsk Bölgesi ÖEB (otomobil lastikleri kümelenmesi), Ulyanovsk limanı (havacılık ekipmanları kümelenmesi) kümelenme çalışmalarına örnek teşkil etmektedir.

Özel ekonomik bölgelerde yatırımcılara sağlanan ayrıcalıklar yatırımcının masraflarını % 30'a kadar düşürebilmektedir.

5. TÜRKİYE ile TİCARET

Genel Durum

Türkiye ve Rusya Federasyonu arasındaki ilişkiler köklü bir geçmişe dayanmaktadır. Soğuk Savaş döneminin sona ermesi sonrasında yeni işbirliği imkân ve perspektifleri ortaya çıkmıştır. Ekonomik işbirliğinin 1990'lardaki hızlı gelişiminin ardından, ikili ilişkiler 2000'li yılların başında iki ülke siyasi liderlikleri arasında tesis edilen yakın diyalogla yeni bir döneme girmiştir.

SSCB döneminde de Türkiye'nin önemli bir ticaret ortağı konumunda olan Rusya ile ticari ilişkiler 1992 yılında Birliğin dağılmasından sonra da artarak devam etmiştir. Coğrafi yakınlık, Türkiye-Rusya ticari ve ekonomik ilişkilerinin gelişmesinde önemli bir avantaj sağlamaktadır.

Ekonomik ve ticari ilişkiler Rusya Federasyonu'yla ilişkilerimizin itici gücünü oluşturmaktadır. Rusya en önemli dış ticari ortaklarımızdan biridir. Türkiye'nin 2020 yılında Rusya'ya yapmış olduğu ihracat, bir önceki yıla göre % 16,7 artış göstererek 4,495 milyar dolar olmuştur. Rusya 2020 yılında ihracat yaptığımız ülkeler arasındaki ı %2,6 lük payı ile 10. Sırada yer almaktadır. Aynı yıl Rusya'dan yapmış olduğumuz ithalat ise bir önceki yıla göre % 20 azalarak 17,859 milyar dolar olmuş ve ithalat yaptığımız ülkeler arasında %8,1 pay ile 3. sırada yer almıştır.

Ülkemizin Rusya'ya ihracatındaki başlıca ürünler Turunçgiller, Karayolu taşıtları için aksam ve parçalar ve Taze meyveler olarak sıralanmaktadır.

2020 yılı baz alındığında Rusya ile ticaretimizde ülkemizin 13,3 milyar dolar dış ticaret açığı verdiği gözlenmektedir.

Türkiye-Rusya Dış Ticareti

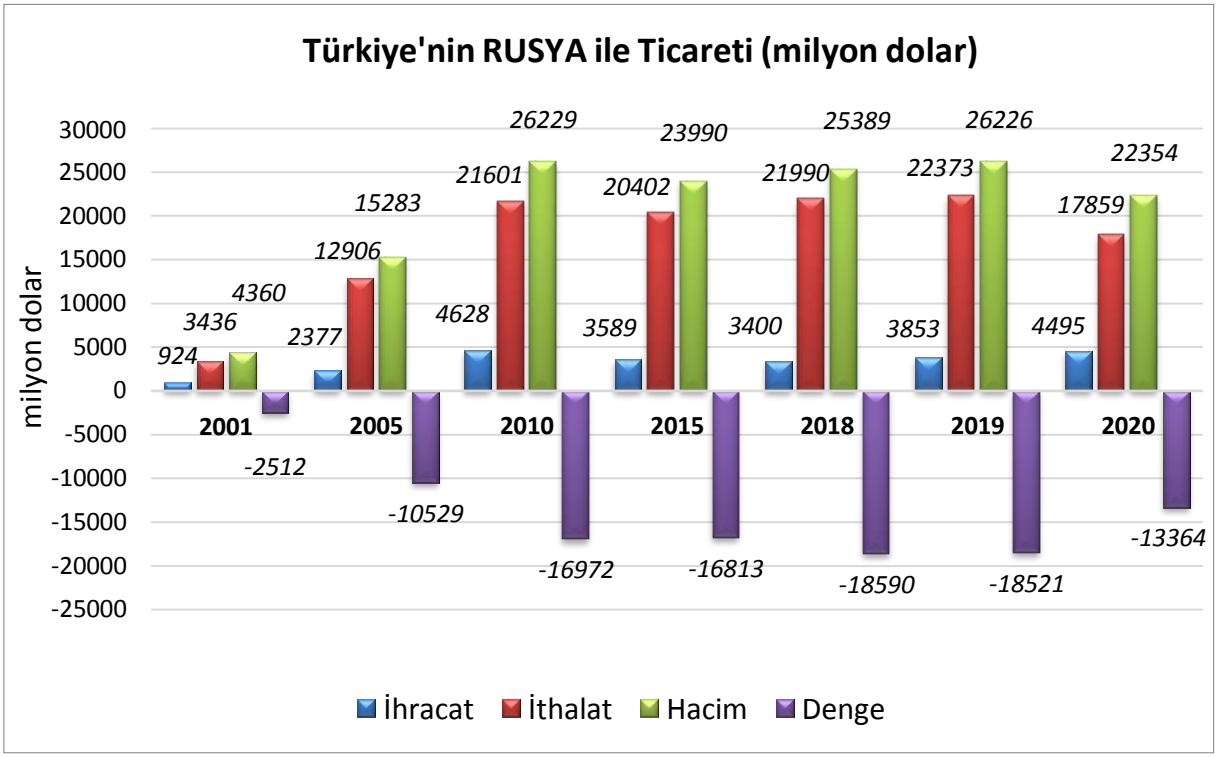

Kaynak: Trademap

Türkiye'nin Rusya'ya İhracatında Başlıca Ürünler

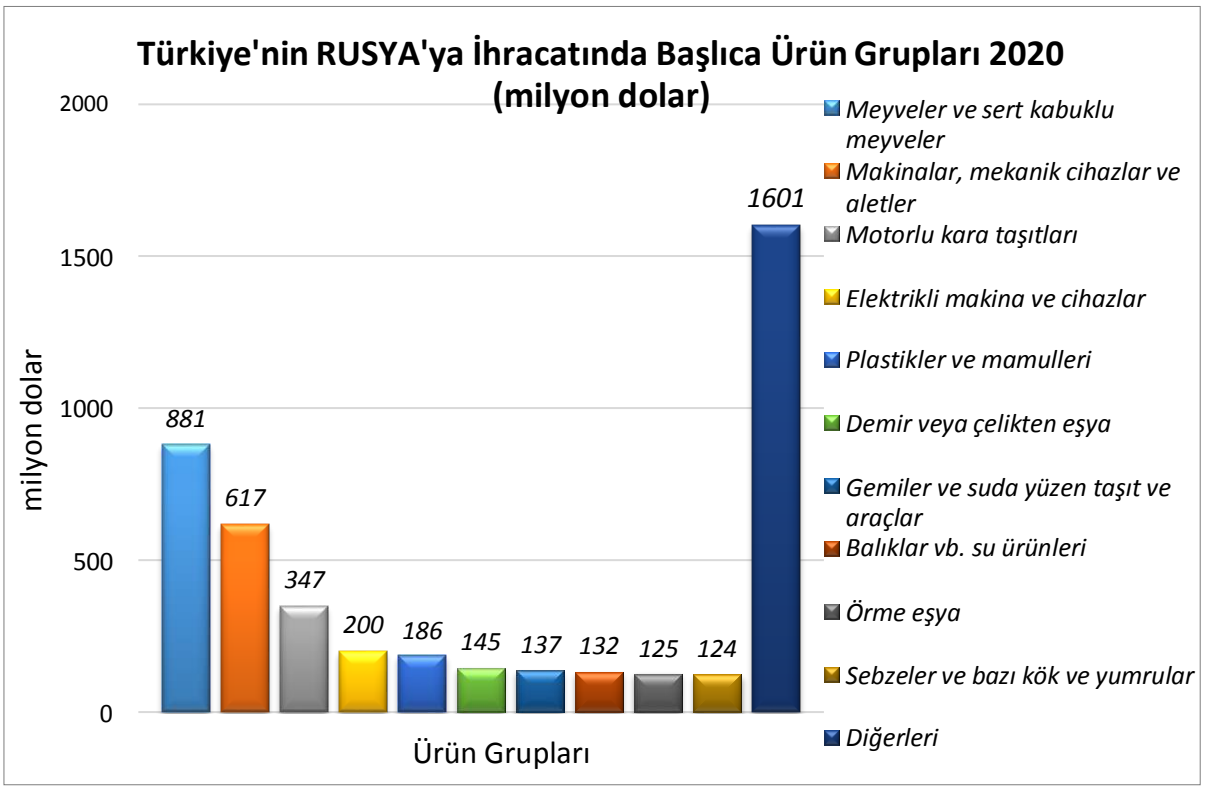

Kaynak: Trademap

Detaylı tablo için tıklayınız

Türkiye'nin Rusya'dan İthalatında Başlıca Ürünler

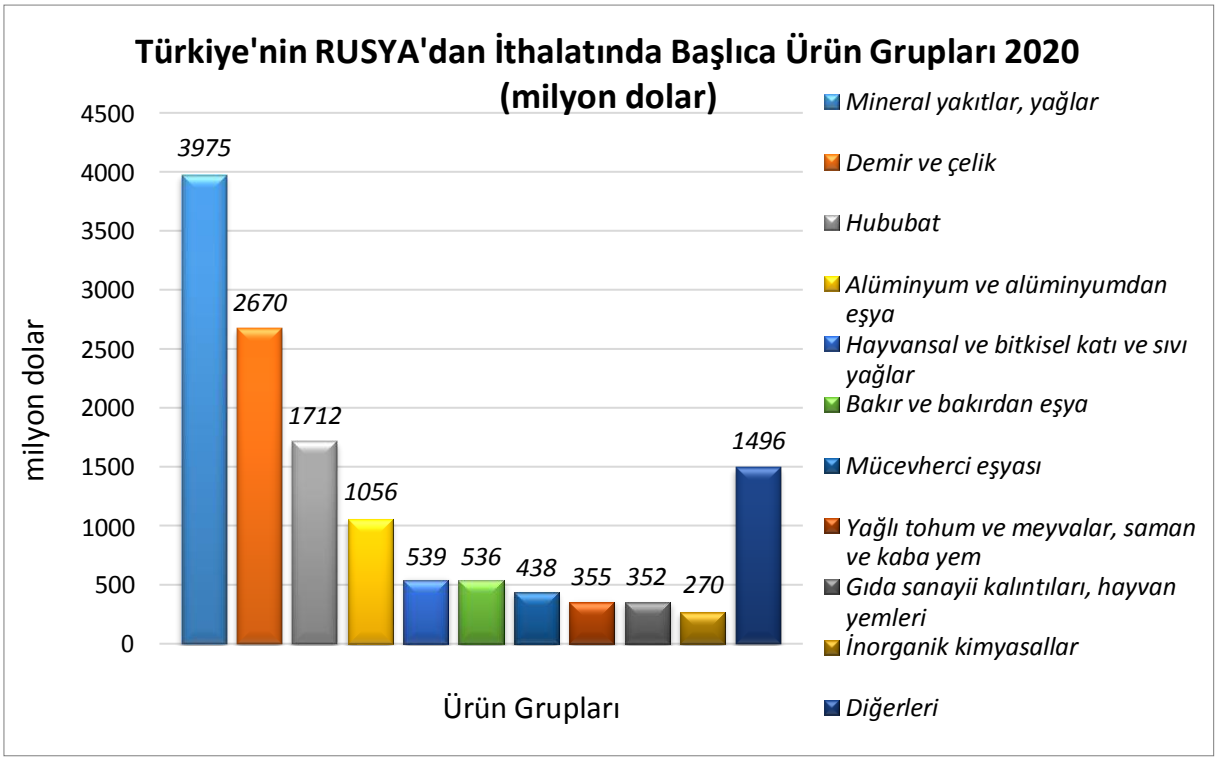

Kaynak: Trademap
Detaylı tablo için tıklayınız

İki Ülke Arasındaki Yatırım İlişkileri

Müteahhitlik hizmetleri alanında Rusya ülkemizin bir numaralı pazarı konumunda bulunmaktadır. Bugüne kadar Türk müteahhitlik sektörünün yurt dışında üstlendiği 400 milyar doları aşan proje portföyünün yaklaşık beşte biri Rusya merkezli projelere ait bulunmaktadır.

Diğer taraftan; halihazırda, Rusya'da tekstil-konfeksiyon, bankacılık, turizm, gıda-gıda işleme, beyaz eşya-makina, cam sanayi ve müteahhitlik-inşaat malzemeleri alanlarında güçlü Türk yatırımlarının bulunduğu görülmektedir.

Rusya'da 1.300'ün üzerinde Türk sermayeli firmanın faaliyette bulunduğu tahmin edilmektedir. Türk firmalarının en fazla yatırım/ticaret yaptığı bölgeler; Moskova, Kazan (Tataristan), Güney Rusya Federal Bölgesi (Rostov, Krasnodar, Soçi, Novorossisk) ile ülkenin önemli ticaret merkezlerinden olan Novosibirsk, Yekaterinburg, Samara, St. Petersburg ve Astrahan'dır.

Rusya'da tekstil-konfeksiyon, bankacılık, turizm, gıda-gıda işleme, beyaz eşya-makine, cam sanayi ve müteahhitlik-inşaat malzemeleri alanlarında güçlü Türk yatırımları mevcuttur.

Ayrıca; danışmanlık-hukuk, lojistik, otomotiv ve oto yan sanayi ile mobilya alanlarında son dönemde Türk yatırımların artış kaydettiği gözlemlenmektedir. Özellikle otomotiv ve oto yan sanayi, kozmetik, ilaç sanayi, tekstil-konfeksiyon, gıda, makine, enerji, işlenmiş gıda (çeşitli içecekler ve entegre et üretim tesisleri) ve kimyasal ürünler alanlarında büyük potansiyel görülmektedir.

Enerji, Türkiye ile Rusya arasındaki ilişkilerin en önemli unsurlarından birini teşkil etmektedir. Enerji tedarikinde başlıca ortaklarımız arasında bulunan Rusya'yla bu alandaki işbirliğimiz Akkuyu Nükleer Santrali ve TürkAkım projeleriyle daha da ileri bir safhaya taşınmaktadır. TürkAkım Doğalgaz Boru Hattı 8 Ocak 2020 tarihinde açılmıştır.

Akkuyu NGS inşaat projesi ise; 12 Mayıs 2010'da Rusya Federasyonu Hükümeti ile Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti arasında Türkiye'nin güney kıyısındaki Mersin ilinde VVER-1200 reaktörlü dört güç ünitesine sahip, toplam 4800 MW kurulu güç kapasiteli Akkuyu Nükleer Güç Santrali'nin inşa edilmesini öngören İşbirliği Anlaşması imzalanmıştır.

Nisan 2015'te Akkuyu NGS'nin deniz yapılarının temeli atılarak yatırım başlamış, 10 mart 2021 tarihinde Santralin 3. reaktörünün temeli atılarak devam etmiştir. Projenin toplam maliyeti, 20 milyar ABD doları seviyesindedir

10-12 Ekim 2016 tarihlerinde İstanbul'da yapılan Rus-Türk Hükümetler arası Karma Ekonomik Komisyonu 14. Dönem Toplantısı Protokolünde, ikili ticarette ulusal paraların kullanımının artırılması konusunda mutabık kalınmıştır.

EKLER:

***EK-1*: Rusya'nın İhracatında Başlıca Ürünler (bin dolar)**

GTİP	ÜRÜNLER	2018	2019	2020	Pay (%, 2020)	Değişim (%, 2019-2020)
TOPLAM İHRACAT (Diğerleriyle)		**449 347 157**	**422 777 167**	**335 470 429**	**100**	**-20,7**
2709	Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)	129 049 146	121 443 990	72 375 916	21,6	-40,4
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	78 108 592	66 887 411	45 122 190	13,5	-32,5
7108	Altın (platin kaplamalı altın dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	697 133	5 740 669	18 534 853	5,5	222,9
2701	Taşkömürü; taşkömüründen elde edilen briketler, topak vb. katı yakıtlar	17 030 974	15 987 379	12 288 680	3,7	-23,1
1001	Buğday ve mahlut	8 432 493	6 399 310	8 011 128	2,4	25,2
7110	Platin (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	3 640 563	5 121 875	7 837 592	2,3	53
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	7 497 573	9 501 076	7 793 025	2,3	-18
7207	Demir veya alaşımsız çelikten yarı mamuller	7 955 942	6 090 983	4 846 726	1,4	-20,4
7403	Rafine edilmiş bakır ve bakır alaşımları (ham)	4 127 638	4 137 271	4 642 494	1,4	12,2
4407	Uzunlamasına kesilmiş, biçilmiş ağaç; kalınlık > 6 mm	4 502 681	4 506 757	4 235 903	1,3	-6
7601	İşlenmemiş aluminyum	5 347 786	4 640 930	4 218 870	1,3	-9,1
7102	Elmaslar (işlenmiş olsun olmasın, fakat mıhlanmamış veya takılmamış)	5 015 254	3 768 051	3 246 426	1	-13,8
3105	Azot, fosfor ve potasyumun ikisini veya üçünü içeren mineral veya kimyasal gübreler	3 402 555	3 165 130	2 730 642	0,8	-13,7
7208	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde ürünleri (genişlik >= 600 mm)	3 441 033	2 462 417	2 546 252	0,8	3,4
1512	Ayçiçeği, aspir, pamuk tohumu yağları ve bunların fraksiyonları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	1 602 136	2 202 804	2 517 374	0,8	14,3

Kaynak: Trademap

***EK-2*: Rusya'nın İthalatında Başlıca Ürünler (bin dolar)**

GTİP	ÜRÜNLER	2018	2019	2020	Pay (%, 2020)	Değişim (%, 2019-2020)
TOPLAM İTHALAT (Diğerleriyle)		**238 151 375**	**243 780 553**	**231 551 961**	**100**	**-5**
8517	Telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar	9 433 137	9 007 828	9 362 534	4	3,9
8708	Karayolu taşıtları için aksam ve parçalar	8 978 362	8 756 241	7 650 275	3,3	-12,6
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	7 833 242	10 159 315	7 214 512	3,1	-29
8471	Otomatik bilgi işlem mak. bunlara ait birimler; manyetik veya optik okuyucular, verileri koda dönüştüren ve işleyen mak.	5 947 457	5 665 796	6 266 103	2,7	10,6
8703	Otomobiller	7 261 030	7 906 104	5 423 463	2,3	-31,4
8419	Isı değişikliği yöntemi ile maddeleri işlemek için cihazlar, elektrikli olmayan şofbenler veya depolu su ısıtıcıları	2 624 049	2 175 568	2 868 406	1,2	31,8
3002	İnsan kanı, hayvan kanı, serum, aşı, toksin vb. Ürünler	1 970 902	3 057 612	2 833 433	1,2	-7,3
9018	Tıpta, cerrahide, dişçilikte ve veterinerlikte kullanılan alet ve cihazlar	1 864 358	2 123 020	2 355 690	1	11
8481	Musluk, batarya, vana ve valfler	2 008 319	2 293 353	2 266 597	1	-1,2
8516	Elektrikli su ısıtıcıları, elektrotermik cihazlar, ortam ısıtıcıları, saç ve el kurutucuları, ütüler, rezistanlar	1 619 011	1 680 993	1 782 764	0,8	6,1
8421	Santrifüjler; sıvıların veya gazların filtre edilmesine veya arıtılmasına mahsus makina ve cihazlar	1 667 138	1 852 437	1 696 428	0,7	-8,4
8479	Kendine özgü bir fonksiyonu olan diğer makinalar ve mekanik cihazlar	1 690 978	1 616 285	1 664 816	0,7	3
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	1 887 584	1 969 147	1 641 683	0,7	-16,6
2818	Suni korundum, aluminyum oksit ve aluminyum hidroksit	2 211 210	2 020 818	1 559 718	0,7	-22,8
8707	Karayolunda kullanılan motorlu taşıtlar için karoseriler (şoför mahalleri dahil)	2 005 730	2 260 453	1 542 135	0,7	-31,8

Kaynak: Trademap

EK-3: Rusya'nın Ülkelere Göre İhracatı (bin dolar)

Sıra	Ülke	2018	2019	2020	Pay (%, 2020)	Değişim (%, 2019-2020)
TOPLAM IHRACAT (Diğerleriyle)		**449 347 157**	**422 777 167**	**335 470 429**	**100**	**-20,7**
1.	Çin	56 040 503	56 791 577	48 863 311	14,6	- 14
2.	Hollanda	43 470 987	44 788 952	24 750 900	7,4	-44,7
3.	İngiltere	9 769 710	13 272 051	23 198 872	6,9	74,8
4.	Almanya	34 096 334	28 049 481	18 535 237	5,5	-33,9
5.	Beyaz Rusya	21 819 797	20 544 970	15 954 584	4,8	-22,3
6.	**Türkiye**	**21 345 044**	**21 063 254**	**15 498 926**	**4,6**	**-26,4**
7.	Kazakistan	12 923 333	14 050 846	13 994 513	4,2	-0,4
8.	G. Kore	17 832 181	16 357 313	12 445 360	3,7	-23,9
9.	ABD	12 534 204	13 189 312	10 953 941	3,3	-16,9
10.	İtalya	16 405 936	14 341 995	10 009 294	3	-30,2
11.	Polonya	16 540 213	12 448 718	9 547 526	2,8	-23,3
12.	Japonya	12 453 419	11 353 033	9 061 371	2,7	-20,2
13.	Finlandiya	11 372 605	10 080 744	7 106 013	2,1	-29,5
14.	Ukrayna	9 522 734	6 619 364	5 927 951	1,8	-10,4
15.	Hindistan	7 752 309	7 308 101	5 798 848	1,7	-20,7

Kaynak: Trademap

EK-4: Rusya'nın Ülkelere Göre İthalatı (bin dolar)

Sıra	Ülke	2018	2019	2020	Pay (%, 2020)	Değişim (%, 2019-2020)
TOPLAM ITHALAT (Diğerleriyle)		**238 151 375**	**243 780 553**	**231 551 961**	**100**	**- 5**
1.	Çin	52 217 993	54 126 998	54 902 152	23,7	1,4
2.	Almanya	25 510 486	25 111 891	23 412 317	10,1	-6,8
3.	ABD	12 682 131	13 436 080	13 257 686	5,7	-1,3
4.	Beyaz Rusya	12 179 232	12 800 697	12 566 430	5,4	-1,8
5.	İtalya	10 590 386	10 906 984	10 223 488	4,4	-6,3
6.	Fransa	9 561 721	8 567 151	8 256 594	3,6	-3,6
7.	G. Kore	7 008 953	8 001 954	7 152 521	3,1	-10,6
8.	Japonya	8 819 217	8 960 307	7 113 280	3,1	-20,6
9.	**Türkiye**	**4 215 914**	**4 971 001**	**5 109 088**	**2,2**	**2,8**
10.	Kazakistan	5 295 922	5 570 993	5 001 063	2,2	-10,2
11.	Polonya	5 141 210	5 079 751	4 861 829	2,1	-4,3
12.	Vietnam	3 624 012	3 782 967	4 045 039	1,7	6,9
13.	Hollanda	3 693 303	3 977 493	3 751 525	1,6	-5,7
14.	Çekya	3 775 473	3 699 214	3 678 013	1,6	-0,6
15.	Ukrayna	5 461 217	4 834 609	3 617 401	1,6	-25,2

Kaynak: Trademap

***Ek-5*: Türkiye'nin Rusya'ya İhracatında Başlıca Ürünler (bin dolar)**

GTİP	ÜRÜNLER	2018	2019	2020	Pay (%, 2020)	Değişim (%, 2019-2020)
TOPLAM İHRACAT (Diğerleriyle)		**3 399 827**	**3 852 545**	**4 494 830**	**100**	**16,7**
0805	Turunçgiller (taze/kurutulmuş)	301 099	311 998	418 552	9,3	34,2
8708	Karayolu taşıtları için aksam ve parçalar	178 442	200 882	214 013	4,8	6,5
0809	Kayısı, kiraz, şeftali, erik ve çakal eriği (taze)	122 901	142 386	207 744	4,6	45,9
8902	Balıkçı gemileri; balıkçılık ürünlerinin işlenmesine, korunmasına ve konserve edilmesine mahsus gemiler ve diğer gemiler	0	0	121 326	2,7	0
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	70 746	34 584	112 296	2,5	224,7
0806	Üzümler (taze/kurutulmuş)	70 822	90 579	95 709	2,1	5,7
1511	Palm yağı ve fraksiyonları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	2	0	90 315	2	0
6006	Diğer örme mensucat	44 172	67 488	75 702	1,7	12,2
8516	Elektrikli su ısıtıcıları, elektrotermik cihazlar, ortam ısıtıcıları, saç ve el kurutucuları, ütüler, rezistanlar	45 753	55 199	69 468	1,5	25,9
0303	Balıklar (dondurulmuş)	21 326	38 702	67 786	1,5	75,1
0302	Balıklar (taze veya soğutulmuş)	46 159	48 587	62 413	1,4	28,5
0702	Domates (taze/soğutulmuş)	30 454	85 456	61 562	1,4	-28
0810	Diğer meyveler (taze)	49 371	50 467	59 907	1,3	18,7
8302	Adi metallerden donanım, tertibat vb. eşya (mobilya, kapı, pencere, bavul, askılık vb. için)	45 393	50 969	56 675	1,3	11,2
6403	Dış tabanı kauçuktan, plastik maddeden, tabii veya terkip yoluyla elde edilen köseleden ve yüzü deriden olan ayakkabılar	103 606	85 399	55 078	1,2	-35,5

Kaynak: Trademap

***Ek-6*: Türkiye'nin Rusya'dan İthalatında Başlıca Ürünler (bin dolar)**

GTİP	ÜRÜNLER	2018	2019	2020	Pay (%, 2020)	Değişim (%, 2019-2020)
TOPLAM İHRACAT (Diğerleriyle)		**21 989 574**	**22 373 444**	**17 858 830**	**100**	**-20,2**
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	5 136 430	3 419 552	2 734 908	15,3	-20
1001	Buğday ve mahlut	1 056 790	1 495 558	1 499 000	8,4	0,2
2701	Taşkömürü; taşkömüründen elde edilen briketler, topak vb. katı yakıtlar	1 414 824	1 259 948	1 147 880	6,4	-8,9
7601	İşlenmemiş alüminyum	602 995	1 034 623	1 008 218	5,6	-2,6
7207	Demir veya alaşımsız çelikten yarı mamuller	731 661	430 572	795 087	4,5	84,7
7204	Dökme demirin, demirin veya çeliğin döküntü ve hurdaları veya bunların eritilmesi ile elde dilmiş külçeler	868 376	569 846	653 518	3,7	14,7
7208	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde ürünleri (genişlik >= 600 mm)	911 656	808 725	555 195	3,1	-31,3
1512	Ayçiçeği, aspir, pamuk tohumu yağları ve bunların fraksiyonları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	255 127	286 029	537 234	3	87,8
7403	Rafine edilmiş bakır ve bakır alaşımları (ham)	542 288	209 444	439 929	2,5	110
7108	Altın (platin kaplamalı altın dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	28 679	48 729	408 261	2,3	737,8
1206	Ayçiçeği tohumu	1 293	87 989	303 932	1,7	245,4
7201	Dökme demir (pik demir) ve aynalı demir (kütle, külçe, blok veya diğer ilk şekillerde)	296 318	265 359	212 742	1,2	-19,8
7209	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde mamulleri (genişliği > 600 mm, soğuk haddelenmiş, kaplanmamış)	250 813	190 857	206 301	1,2	8,1
2302	Hububat ve baklagillerin kepek, kavuz ve diğer kalıntıları	163 708	146 791	177 445	1	20,9
2814	Saf amonyak veya amonyağın sulu çözeltileri	117 812	155 324	171 664	1	10,5

Kaynak: Trademap